

§ 27

Diarienumr: SK-2023/00120

**Yttrande över remiss från Justitiedepartementet -
Utkast till lagrådsremiss - Vissa skärpta villkor för
anhöriginvandring och begränsade möjligheter till
uppehållstillstånd av humanitära skäl****Beslut**

Gymnasie- och utbildningsnämnden, Umeå kommun, beslutar att avge yttrande över utkast till lagrådsremiss enligt nedanstående.

Nämnden beslutar vidare att ärendet justeras omedelbart.

Reservation:

Izabel Riedl (M) till förmån för eget yrkande.

Frida Fröberg (KD) reserverar sig och meddelar att hon avser att före justeringen lämna en skriftlig reservation.

Ärendebeskrivning

Gymnasie- och utbildningsnämnden, Umeå kommun bereds möjlighet att lämna synpunkter på: "Utkast till lagrådsremiss – vissa skärpta villkor för anhöriginvandring och begränsade möjligheter till uppehållstillstånd av humanitära skäl".

Ändringsförslaget i utkast till lagrådsremiss innebär ändringar i utlänningslagen (2005:716), UtlL, där villkor för att bevilja uppehållstillstånd på grund av anknytning skärps i flera avseenden och att möjlighet att beviljas uppehållstillstånd av humanitära skäl begränsas. Detta gäller både barn och vuxna och samtidigt höjs åldersgräns för anhöriginvandring för gifta eller sambos till 21 år.

Enligt utkast till lagrådsremiss förslås Sverige bli mindre attraktivt som mottagandeland och det i sin tur kommer leda till minskat antal asylsökande. Förslaget innebär ett paradigmskifte inom svensk

migrationspolitik med mål att minska antal asylsökande som kommer till Sverige.

Förändringarna i utkast till lagrådsremiss föreslår att krav på egen försörjning och bostad vid anhöriginvandring ska gälla i fler fall än idag. Arbete, språkkunskaper och bostad för den egna familjen menar remissförslaget är avgörande faktorer för att komma till rätta med dagens problematik med bristande integration och växande utanförskap. Det svenska regelverket ska enligt remissförslaget inte vara mer generöst än vad som krävs enligt EU-rätten och internationella konventioner. Utöver det förslag som föreligger i remissen kan det komma fler anpassningar för att ytterligare tydliggöra villkor för att få uppehållstillstånd genom anknytning, till exempel reglering av asyllagstiftning till EU:s rättsliga miniminivå och vidare utreda försörjningskraven.

Lagändringarna bygger på en överenskommelse mellan regeringen och Sverigedemokraterna och förslås träda i kraft 1/12 2023, utan någon övergångsperiod.

Yttrande

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden vill påtala den korta svarstiden på utkast till lagrådsremissen som försvårat beredning av remissvaret i kommunens olika politiska instanser. Vidare upplevs utkastet till lagrådsremiss som obearbetat med många upprepningar och återkommande argumentering som vilseleder läsaren. Det medför i sin tur att det är svårt att förstå vad konsekvenserna av föreslagen lagändring i paragrafernas ordalydelse blir, i den praktiska tillämpningen.

FN:s konvention om barnens rättigheter, fortsatt kallad barnkonventionen är svensk lag sedan 1 januari 2020, där barnet som rättighetsbärare har fått en stärkt ställning. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden menar att alla konsekvenser för barn, enligt de åtaganden barnkonventionen medför, inte har redovisats i utkast till lagrådsremiss. Barn är extra skyddsvärda. När det kommer till barns bästa kan barn aldrig prioriteras bort för att intressen väger olika. Barnens rätt ska komma först. En barnkonsekvensanalys saknas i lagrådsremissen och

bör göras där det utreds vilka effekter föreliggande lagförändringar får för barn.

Konsekvenser för barn

Enligt barnkonventionen skall det i första hand tas i beaktande vad som bedöms vara barnets bästa. Nämnden anser inte att det är förenligt med svensk lagstiftning att det skulle vara barnets bästa att inte återförenas med sin/sina föräldrar så snabbt som möjligt. Här måste barnets behov utifrån barnkonventionen tas hänsyn till. Den så kallade "Ventilen" räcker inte för att uppfylla barnkonventionens innebörd.

Enligt utkast till lagrådsremiss kommer familjeåterförening att ta längre tid och i förslaget sägs att barn som skiljs från sina föräldrar kan ha en allvarlig effekt på barnet. Nämnden anser att det inte är acceptabelt att barn ska skiljas från sina föräldrar. När det handlar om att barn ska återförenas med sina föräldrar ska barnkonventionen följas. I artikel 10 står följande om familjeåterföreningar:

I enlighet med konventionsstaternas förpliktelse under artikel 9, punkt 1, skall ansökningar från ett barn eller dess föräldrar om att resa in i eller lämna en konventionsstat för familjeåterförening behandlas på ett positivt, humant och snabbt sätt av konventionsstaterna. Konventionsstaterna skall vidare säkerställa att framställandet av en sådan begäran inte medför negativa följder för de sökande och medlemmar av deras familj.

Artikel 22 i barnkonventionen behandlar barn på flykt och deras rätt till skydd och hjälp att spåra och hitta sina föräldrar eller andra familjemedlemmar och är även tillämplig för att visa vikten av att snabbt möjliggöra anhörigåterförening för barn:

Konventionsstaterna skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att ett barn söker flyktingstatus eller anses som flykting i enlighet med tillämplig internationell eller nationell rätt och tillämpliga förfaranden och oberoende av om det kommer ensamt eller är åtföljt av sina föräldrar eller någon annan person, erhåller lämpligt skydd och humanitärt

bistånd vid åtnjutandet av de tillämpliga rättigheter som anges i denna konvention och i andra internationella instrument rörande mänskliga rättigheter eller humanitär rätt, som nämnda stater tillträtt.

Barnkonventionen är tydlig och i artikel 26 och 27 framgår att även om föräldrar inte klarar att försörja sin familj själva har det land där man fått skydd skyldighet att bistå vårdnadshavare ekonomiskt eftersom barnen har rätt till social trygghet och materiellt bistånd för bostad, kläder och mat.

Enligt utkast till lagrådsremiss ska den som inte längre har grund för uppehåll, även om hen under tiden fått en särskild anknytning till Sverige, inte längre beviljas uppehållstillstånd även om omständigheterna är särskilt ömmande. Detta gäller både barn och vuxna. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden anser inte att lagen ska ändras utan att barn fortfarande ska beviljas uppehållstillstånd om omständigheterna är särskilt ömmande. För att kunna bedöma barnets bästa krävs att ett barnperspektiv anläggs inför alla beslut eller åtgärder som rör barn. Barn som växer upp i Sverige och går i svensk skola har enligt svensk Skollag rätt till utbildning och i 1 kap. 10 § framgår att särskild hänsyn ska tas till barnets bästa som ska vara utgångspunkt i all utbildning och annan verksamhet, som berör barn. Med barn avses varje människa under 18 år. Barnets inställning ska så långt det är möjligt även klarläggas.

Konsekvenser för jämställdhet

I utkast till lagrådsremiss beskrivs att försörjningskravet vid anhöriginvandring ska gälla i fler fall, det kan innebära att kvinnor får vänta längre tid på familjeåterförening än män. Det innebär att kvinnor kommer missgynnas av försörjningskravet eftersom deras arbetsmarknads-etablering tar längre tid enligt remissen.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden delar inte bilden av att detta skulle ha positiva effekter för kvinnor eller bidra till stärkt integration. Nämnden menar att det här kommer att påverka barn som inte kommer ges möjlighet till anhöriginvandring om inte de nya kraven är uppfyllda. Det bör även utredas hur det kommer påverka barns rättigheter till sina föräldrar, som är inskrivet i barnkonventionen.

Ändringar i utlänningslag (2005:716)

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ställer sig frågande till varför ålder ska ändras gällande uppehållstillstånd på grund av anknytning, så att den får vägras om makar/sambor är under 21 år. I Sverige är myndighetsåldern 18 år och den åldern bör fortfarande vara den ålder som ska gälla för anhöriginvandring för gifta och sambor. Nämnden anser att dagens lagtext om rätt till familjeåterförening bör fortsätta gälla utifrån tidigare remisspunkter som framkom i, *Ändrade regler i utlänningslagen*, (prop.2020/21:191 s.83). Vidare bör FN:s konvention om mänskliga rättigheter beaktas där det enligt artikel 16.1–2 framgår att:

Fullvuxna män och kvinnor har rätt att utan någon inskränkning med avseende på ras, nationalitet eller religion ingå äktenskap och bilda familj. Män och kvinnor skall ha samma rättigheter i fråga om äktenskaps ingående, under äktenskapet och vid dess upplösning. Äktenskap får endast ingås med de blivande makarnas fria och fulla samtycke.

Vidare framgår rätten till familjeliv och att familjen är en skyddsvärd enhet av artikel 8 i Europakonventionen och i EU-stadgan artikel 7. Det innebär att det är en långtgående rättighet att återförenas med sina familjemedlemmar. Nämnden anser inte att möjlighet till familjeanknytning skulle försvåra integration, utan tvärt om. Möjligheten till familjeåterförening lyfter Council of Europe – Commissioner for Human Rights m.fl., fram som den enskilt största motivationen för att vilja integreras i samhället.

Konsekvenser av inga övergångsbestämmelser

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden anser att det finns behov av övergångsbestämmelser särskilt med tanke på barnens bästa.

I utkast till lagrådsremiss kan nämnden inte heller finna att det är utrett vilka konsekvenser, till exempel ekonomiska, ett snabbt införande kan få för andra myndigheter och kommuner. 2022 aktiverades EU:s massflyktsdirektiv "Lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.". Det innebär att boendeansvaret som Migrationsverket tidigare haft

förflyttats till kommuner. Enligt lag (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning, har alla kommuner en skyldighet att ordna boende, utifrån anvisningar från Migrationsverket via Länsstyrelserna. Det innebär att kommuner har organiserat sin verksamhet för att kunna ta emot flyktingar med handläggare, bostäder, SFI och gymnasieundervisning med mera, och det kommer innebära kostnader att avveckla delar av den verksamheten. Nämnden anser inte att förslaget är kostnadsneutralt.

Utifrån den stora kompetensförsörjningsbrist som redan nu finns i norra Sverige ser nämnden det som problematiskt med minskad anhöriginvandring, och de hinder att få uppehållstillstånd som förslås i utkast till lagrådsremiss kommer att medföra än större svårigheter att klara kompetensförsörjningen i framtiden.

Avslutningsvis anser Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden att orsaker till utanförskap och segregation är ett komplext område. Forskning visar att restriktiv asylopolitik motverkar integration. *Delmos* (Myndigheten mot segregation) menar att området man bor i, "grannskapseffekten" har betydelse för att lyckas med till exempel sina studier och få ett fortsatt gott liv. *Forte, dec-22* (Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd) lyfter fram utbildning som den främsta förklaring till invandrades etablering i samhället, men också att bostadsområdet påverkar god etablering på arbetsmarknaden.

Umeå kommun har arbetat medvetet och systematiskt för att öka integrationen genom att flyktingar och skyddsbehövande bor, studerar och arbetar i alla stadsdelar i kommunen, allt för att minska utanförskap. Kommunen saknar segregerade områden, se Dagens Nyheter¹ och Umeå kommuns hemsida².

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden vill slutligen påtala att barnets bästa ska beaktas och att barnkonventionen ska följas. Vilket är ett humanitärt åtagande Sverige har gjort genom att ratificera FN:s barnkonvention. Lagändringar bör således inte innebära ökade svårigheter för barn att få uppehållstillstånd i Sverige.

¹ Se DN 230306, <https://www.dn.se/sverige/staden-som-stoppat-gangen-medan-andra-misslyckats/>

² Umeå kommun 220421,
<https://www.umea.se/flytta/arkiv/arkiv/nyheter/umeaenavsverigesminst-segregeradestader.5.3062064417f8b7979384d8d.html>

Beslutsunderlag

Bilaga: Utkast till lagrådsremiss. Vissa skärpta villkor för anhöriginvandring och begränsade möjligheter till uppehållstillstånd av humanitära skäl 230227 SK-2023-00114-1

Beredningsansvariga

Cathrin Backman Löfgren, utbildningsstrateg
Emma Steen, utbildningsjurist

Yrkanden

Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet för bifall till tjänsteskrivelsens förslag till yttrande.

Moderaterna och Kristdemokraterna för avslag till tjänsteskrivelsens förslag till yttrande.

Propositionsordning

Ordföranden prövar tjänsteskrivelsens förslag, bifall mot avslag, och finner efter votering med rösterna 9 mot 2 att nämnden beslutar att bifalla tjänsteskrivelsens förslag till yttrande.

Reservation från Frida Fröberg (KD):

Kristdemokraterna är tydliga med att barns rättigheter och barnets bästa är oerhört viktigt. Vi vill även fortsättningsvis se att alla fall som rör barn ska ta särskild hänsyn till barnets hälsa, utveckling och annat som säkerställer att barnets bästa sätts först. Remissförslaget lägger en grund för stärkt integration för de personer som beviljas uppehållstillstånd, vilket har positiv effekt för kvinnor och barn. Det är olyckligt att yttrandet inte tar upp den aspekten.

Umeå kommun

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Protokollsutdrag

2023-03-22

Beslutet ska skickas till

ju.remissvar@regeringskansliet.se och kopia till

ju.L7@regeringskansliet.se. Ange diarienummer Ju2023/00511 och remissinstansens namn i ämnesrad skickas i word och i pdf.

ksdiarium@umea.se, märk ämnesrad med diarienummer: KS-23/00211.